

Kenraali Keinosen haastattelu Lalli-lehdessä 19.1.1969

Käydessäni tammikuussa 1969 Säkylän varuskunnassa haastatteli Lalli-lehden toimittaja minua. Hänen kysymyksensä liikkuvat nuoruuden radikaalilla ja hieman häijylläkin linjalla; keskustelutoverillani näytti olevan jonkinlainen pasifistinen perusasenne. Sanailimme näin:

Haastattelija: Miten luonnehditte ristiriitaa, joka on sodan kokeneen ja sodan aikana tai sen jälkeen syntyneen sukupolven välillä maanpuolustuksellisissa asioissa?

Keinonen: Sodan kokeneet sukupolvet ovat kasvaneet ja eläneet oloissa, joissa Suomen itsenäistyminen, uuden valtakunnan kehittyminen ja ulkoisen turvallisuuden säilyminen ovat olleet kansalaisten mieliä hallitsevia uusia asioita. On sen tähden luonnollista, että ne edelleen vaikuttavat heidän asenteisiinsa ja vanhemmalle polvelle tietynlainen kansakuntakeskeinen ajattelu on luonnollista. Sotien jälkeiset sukupolvet ovat syntyneet rauhan oloissa aikana, jolloin itsenäisyys on itsestään selvä. Tällöin yksityisen kansalaisen asema ja hänen olosuhteidensa parantaminen ovat tärkeimpiä kysymyksiä. Nykyistä aikaamme luonnehtii siis eräänlainen yksilö- ja ihmiskeskeinen ajattelu. Kun tähän vielä lisätään kasvavan kansainvälisyyden vaikutukset, on luonnollista, että pinnallisesti katsoen voi nähdä ristiriitaa nuoren ja vanhan väen välillä. Maanpuolustukseen se tuskin kuitenkaan vaikuttaa, sillä kokonaisuutena Suomen kansa on edelleen erittäin puolustustahtoista: neljä viidesosaa siitä on varauksetta valmis puolustamaan maata ulkoisen uhan tapauksessa. Harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta nuori polvi on yhtä maanpuolustustahtoista kuin vanhempikin.

H: Mitä mieltä olette prof. Siiven teoksesta ”Puna-armeijan etuvartio”?

K: Kirjassa on esitetty useita virheellisiä asiatietoja ja täysin harhateille joutuneita käsityksiä puolustuslaitoksen johdon ja yleensä upseeriston tavoitteista ja toiminnasta. On valitettavaa, että periaatteessa myönteinen asennoituminen maanpuolustukseen on saanut näin subjektiivisen ja ärtyneen tunnepitoisen ilmaisuuden. Itse en tunne kirjoittajaa, mutta minulle on esitetty, että hänen vaikea invaliditeettinsä, päähän haavoittuminen, olisi taustalla vaikuttava syy harhakuvitelmiin.

H: Mikä merkitys on henkisellä maanpuolustuksella?

K: Henkinen maanpuolustus on osa kokonaismaanpuolustuksesta. Alan toimenpiteiden päämääränä on vahvistaa kansalaisten puolustustahtoa, johon sisältyy näkemys Suomen turvallisuuspoliittisesta asemasta ja maanpuolustukselle annetuista tehtävistä sekä käsitys siitä, mitä mahdollisuuksia Suomella on säilyttää rauha mahdollisen kansainvälisten konfliktien ulottaessa vaikutuksensa Suomen alueelle. Puolustustahtoon kuuluu lisäksi käsitys tekijöistä, joiden vuoksi kannattaa tuntea itsensä suomalaiseksi ja viihtyä tässä maassa. Pidän henkisen maanpuolustuksen alalla tapahtuvaa toimintaa tärkeänä.

H: Onko väestönsuojelutoiminta ajan tasalla?

K: Väestönsuojelu kuuluu sisäasiainministeriön alaan eikä siis ole puolustuslaitoksen asia. Monet väestönsuojeluun kuuluvat toimenpiteet ovat vielä keskeneräisiä. Tälläkin sektorilla taloudelliset edellytykset rajoittavat käytännön toimintaa. Alan lainsäädäntö on kuitenkin hyvänä perustana, ja parhaillaan on käynnissä laajahkoja selvittelyitä jatkoa varten. Erityisen tärkeänä näen pyrkimyksen liittää väestönsuojelu jo normaaleina rauhan aikoina toimiviin kansalaisten yleistä turvallisuutta edistäviin järjestelyihin.

H: Millä tavalla taloudellisilla ja muilla aloilla tapahtuva kansainvälinen yhdentyminen vaikuttaa kansallisten puolustusvoimien tarpeeseen?

K: Kansainvälistä yhdentymistä voidaan pitää yhtenä vaiheena kansakuntien yhteistoiminnan edistymisessä ja sitä tietä jännityksen lieventymisessä. Tärkeintä olisi saada yhdentyminen ulottumaan myös nykyisen jäykän suurpoliittisen asetelman raja-aitojen yli, siis koskemaan idän ja lännen sekä teollistuneiden ja kehitysmaiden välisiä suhteita. Vasta siinä vaiheessa voidaan odottaa välittömiä vaikutuksia kansallisten puolustusvoimien tehtäviin, rakenteeseen ja tarpeeseen.

H: On väitetty, etteivät kansainväliset sopimuksemme aiheuta Suomelle mitään tietyn suuruisia maanpuolustuksellisia velvoitteita. Mitä mieltä olette tästä?

K: Tällaiset väitteet, mikäli niitä on esitetty, eivät luonnollisestikaan voi pitää paikkaansa. Tärkein valtiosopimuksemme on YYA-sopimus, jossa me olemme sitoutuneet puolustamaan omaa aluettamme ja estämään sen kautta tapahtuvat hyökkäykset. Täten korostuu se puolustusvelvoite, joka meillä itsenäisenä valtiona muutoinkin on. Tietenkään YYA-sopimus ei puutu sisäisiin asioihimme esimerkiksi määrittämällä millainen käytännön puolustuskyky meidän on luotava. Tämä määritys meidän on itsemme kyettävä tekemään osana harjoittamaamme turvallisuuspolitiikkaa. Niinpä on laskettavissa se vähimmäispuolustuskyky, jolla voidaan torjua niin sanotut yllätyshyökkäykset ja siten taata riittävä aika esimerkiksi YYA-sopimuksen edellyttämien neuvottelujen käymiseen.

H: Mikä on seuraava askel puolustuslaitoksen kehittämisessä demokraattiseen suuntaan?

K: Sotilasorganisaatiota ja sen sisäistä toimintamekanismia ei voida demokratisoida. Järjestelmä on johtajavaltainen ja autoritaarinen, jotta toiminta olisi taattu taistelukentän oloissa. Yhteiskunnallisista oloista riippumatta sotilasorganisaatio on samanlainen kaikkialla maailmassa: päätäntävalta ja vastuu kuuluvat esimiehelle, eivät joukoille, ja alainen on velvollinen tottelemaan. Sen sijaan johtamismenettelyn, sotilaitten käsittelyn sekä heidän palvelusolosuhteittensa alalla tapahtuu jatkuvaa kehitystä. Sotilasjärjestelmästä pyritään poistamaan sellaisia menettelytapoja, jotka estävät tehokkaimpaan koulutustulokseen pääsemistä. Näin on ymmärrettävä varusmiesten vapaa-ajan käytön, tervehtimisen, sosiaalisten olojen, pukeutumisen ja koulutusmenetelmien aloilla tapahtuneet uudistukset. Parhaillaan on harkittavana muun muassa varusmiesten entistä tehokkaampi informointi ajankohtaisista kotimaisista ja maailman tapahtumista.

H: Mikä merkitys on suksella nykypäivän sodankäynnissä?

K: Talvioloissa suksi on liikuntavälineenä suomalaiselle sotilaille yhtä välttämätön nyt kuin ennenkin. Kaikin nykytekniikan välinein kuten helikopterein ja maastoajoneuvoin liikkuva mahdollinen hyökkääjä ei pysty toteuttamaan tehtävänsä erikoiskulkuvälineistään poistumatta.

H: Onko odotettavissa merkittäviä muutoksia niin sanottujen omantunnonarkojen kohtelussa?

K: Eduskunnassa on viime vuoden lopulla säädetty laki aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta. Uudet säännöt eivät olennaisesti muuta niitä perusteita, joiden nojalla asevelvollinen voidaan vapauttaa aseellisesta palveluksesta, mutta aseettoman palveluksen järjestely ja pituus muuttuvat. Omantunnonarkoja kohdellaan puolustuslaitoksessa samalla tavoin kuin muitakin varusmiehiä, enkä ole viime aikoina kuullut tässä mielessä valituksia.

H: Kymmenen prosenttia nykyisistä varusmiesikäen ehtineistä on kokeillut huumausaineita. Mitä mieltä olette tästä?

K: Huumausaineita koskeva ongelma on vakava ja koko nuorisoamme koskeva kysymys. On selvää, että sen vaikutukset ulottuvat myös varusmiehinä palvelevien nuorukaisten keskuuteen. Puolustuslaitos pyrkii osaltaan kääntämään kehitystä parempaan suuntaan antamalla terveitä elämäntapoja koskevaa asiallista valistusta varusmiehille. Huumausaineiden käyttö ja säilyttäminen kasarmialueilla pyritään estämään tehostetulla valvonnalla.

H: Jatkoajassa esiintyy ns. punainen pappi. Oletteko tavannut punaista upseeria?

K: Mitä mahdatte tarkoittaa sanoilla ”punainen upseeri”? Puolustuslaitos on demokraattisesti valitun valtionjohdon turvallisuuspoliittinen väline. Täten on perin vähän todennäköistä, että vallankumousta tai muuta laillisen järjestyksen vastaista toimintaa ihanteenaan pitäviä henkilöitä pyrkisi upseereiksi. En ole milloinkaan tavannut tuollaista upseeria.

H: Milloin itse esiinnytte jatkoajassa?

K: En tiedä, sillä ajankohta ei riipu yksin minusta.

H: Mitä sisältää sana kansallinen itsenäisyys vuonna 2000, mikäli kehitys jatkuu rauhanomaisena?

K: Ihmiskunnan kehitys on kulkemassa kohti yhä laajempaa kansainvälistä yhdentymistä ja ylikansallisia järjestelmiä. Muutosprosessi on kuitenkin hidas. Runsaan kolmenkymmenen vuoden päähän ulottuva ennustaminen on vaikeata. Arvioisin kuitenkin, ettei kansallisen itsenäisyyden käsite tuona aikana vielä periaatteessa ehdi muuttua. Toivon, että itsenäiset kansakunnat näinä vuosina oppisivat järjestämään keskinäiset suhteensa nykyistä paremmin koko ihmiskunnan eduksi.

H: Mistä päästä on lähdeittävä toteuttamaan ”ikuista rauhaa”?

K: Periaatteellisella tasolla pyrkimys pysyvään rauhantilaan on jo ollut kauan ollut olemassa, vaikka tulokset eivät olekaan toistaiseksi olleet rohkaisevia. Tässä asiassa lienee kyse ihmisen ja ihmisyhteisön käyttäytymisen niin perusteellisesta muuttamisesta, että päämäärään voidaan päästä

vasta vähitellen tapahtuvan edistymisen tietä. Ydinaseiden aikakautena yksi tärkeimmistä tavoitteista on ajan voittaminen mainitulle prosessille. Nykyisiä käytännön osapyrkimyksiä ovat mm. suurvaltojen aseistuksen valvontaan ja kilpavarustelun rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet, kehitysmaiden elinkelpoisuuden lisääminen ja YK:n toimintaedellytysten parantaminen. En usko, että pysyvään rauhantilaan on olemassa idealistien kuvittelemaa oikotietä. Pitkällinen ponnistelu realistisesta tavoitteesta toiseen näyttää olevan ainoa käyttökelpoinen mahdollisuus.

H: Mitä mieltä olette veljentyttärenne rva Heli Keinosen ym. radikaalien taiteilijoiden tavasta protestoida?

K: Laulujen avulla tapahtuva mielipiteen ilmaisu ei minua häiritse. Maassa, jossa vallitsee sananvapaus, on jokaisella oikeus esittää mielipiteensä parhaaksi katsomallaan tavalla. Protesti on kuitenkin arvokas vasta silloin, kun silloin liittyy myönteinen parannusesitys.

Seuraava haastattelun lause johti jälkipyykkiin: ”Niinpä on laskettavissa se vähimmäispuolustuskyky, jolla voidaan torjua niin sanotut yllätyshyökkäykset ja siten taata riittävä aika esimerkiksi YYA-sopimuksen edellyttämien neuvottelujen käymiseen”.

Keinonen on todennut: ”Huipulla” kirjassaan:

”Tähän lauseeseen kätkeytyy kiusallinen kysymys puolustuslaitoksen määrärahoista. Meillä ei ollut tuolloin yllätyshyökkäyksen torjuntavalmiutta, mikä olisi edellyttänyt runsaan kahdensadan tuhannen miehen uudenaikaista aseistusta ja uutta liikunta- ja viestivälineistöä. Niiden hankkimiseksi olisi perushankintamäärärahoja pitänyt huomattavasti korottaa muutaman vuoden ajaksi. Tuo lause oli tarkoitettu lähtölaukaukseksi kampanjalle, jolla saataisiin kaikki poliittiset ryhmittymät yya-sopimukseenkin vedoten hyväksymään ajatus yllätyshyökkäyksen torjuntavalmiuden välttämättömyydestä. Vasta sen jälkeen olisi toiveita saada eduskunta myöntämään tarvittavat varat ja määrärahojen jatkuvan pudottamisen sijasta korottamaan niitä.”

Lisäksi Keinonen toteaa: ”Olen yhä sitä mieltä, että haastatteluni puheena oleva lause oli realistinen joskin puutteellisesti muotoiltu. Tänä päivänä lauseeni tuskin herättäisi ”hätkähdyttävää” keskustelua. Häly oli tarkoituksellisesti nostettu hyökkäykseksi puolustusvoimain komentajaa vastaan. Sitä osoittaa sekin, että Lallin haastattelun aiheuttama reaktio ei ollut välitön kuten yleensä tällaisissa tapauksissa on laita.”

Helsingin Sanomien 28.1.1969 pääkirjoituksen ”Hätkähdyttävä lausunto” takana oli kenraali Jorma Järventaus, joka oli eronnut palveluksesta vastalauseena Keinosen nimitykselle. (Airio 2007 s.204) Vasta Järventauksen kirjoittaman asiaa paisuttelevan pääkirjoituksen jälkeen presidentti otti asiaan kantaa.

Keinonen oli siten oikeassa kun hän kirjoitti, että kyseessä oli ”tarkoituksellisesti nostettu hyökkäys komentajaa vastaan”.

Puolustusvoimain komentajan toimenpide, jonka tarkoituksena oli nopeuttaa puolustusmäärärahojen korottamista, kääntyiikin häntä itseään vastaan.